

Beginnend *Bijbellezen*

Het verhaal van de Bijbel op eenvoudige manier verteld

22. Jozef in Egypte

Bijbelgedeelte: Genesis 39:1-41:16

Jozef bij Potifar

Toen de handelaars, die Jozef van zijn broers hadden gekocht, in Egypte waren gekomen, boden zij hem als slaaf te koop aan. Toen Potifar, de commandant van de lijfwacht van de Farao van Egypte, hem zag, leek hij hem wel een geschikte slaaf. Hij kocht hem, en nam hem mee naar zijn commandopost. Daar moest hij allerlei dagelijkse werkzaamheden doen. God was met Jozef, en zorgde ervoor dat hij zijn werk ijverig en goed deed – en dat ook Potifar dat zag. Die was inderdaad met Jozef in zijn schik, en nam hem mee naar zijn huis. Ook daar viel het hem op hoe goed en rustig Jozef zijn werk deed. Misschien had Jozef hem verteld wat zijn broers met hem hadden gedaan. Misschien had Potifar hem gevraagd hoe hij dan zo rustig kon zijn. Misschien had Jozef hem toen verteld van de God op Wie hij vertrouwde, want het verhaal vertelt verder: 'Omdat zijn meester zag dat de HEER Jozef ter zijde stond en alles wat hij ter hand nam voorspoedig liet verlopen, was hij Jozef goedgezind.' Hij maakte hem zelfs tot zijn persoonlijke bediende. Hij liet op den duur zelfs de gang van zaken in zijn huis aan hem over, en gaf hem het beheer over alles wat hij bezat. Zelf bekommerde hij zich alleen om wat hij te eten kreeg. 'En vanaf het ogenblik dat Potifar hem belastte met het toezicht op zijn huis en zijn verdere bezittingen, zegende de HEER het huis van die Egyptenaar omwille van Jozef.'

Maar God had veel grotere plannen met hem. Hij had hem immers laten dromen dat zijn vader en broers zich voor hem zouden buigen. Dat kon alleen als hij hoger, meer was dan zij: hun meester, of koning. God wilde hem echter eerst testen. Zijn leven bij Potifar was het leven dat hij later zou leven in het klein. Een proeftuin, waarin hij ervaring moest opdoen voor de toekomst, zoals eens Adam in de tuin van Eden. Jozef moest al zijn trots en hoogmoed van thuis kwijtraken. Nu was hij niet meer de lieveling van zijn vader, maar de hoogste van de dienaren van Potifar, die zelf een vertrouwen was van de Farao. Zou hij naast zijn schoenen gaan lopen van verwaandheid? Zou hij zich alles durven permitteren, door meer dan zijn heer hem had toevertrouwd te nemen?

Jozef was wat je noemt een knappe man; dus iemand waar de vrouwen voor vielen. De vrouw van Potifar was vaak alleen, en zij had een oogje op Jozef. Zij probeerde hem te verleiden bij haar te komen liggen. Maar Jozef zei haar: 'Sinds ik hier ben maakt mijn meester zich geen zorgen meer over wat dan ook hier in huis, en hij heeft mij het beheer gegeven over al zijn bezittingen. Ik heb hier evenveel gezag als hij, en hij heeft mij niets onthouden behalve u, omdat u zijn vrouw bent. Hoe zou ik dan zo'n grote wandaad kunnen begaan en zo kunnen zondigen tegen God?' Wat we zien, is dat voor Jozef het toegeven aan wat de vrouw vroeg, veel meer was dan het schenden van het vertrouwen van zijn aardse meester. Het zou een grote zonde zijn tegen zijn hemelse Meester – die het huwelijk had ingesteld – en die met hem was, omdat hij zijn aardse meester diende alsof het zijn hemelse Meester was. Maar de test kwam hiermee nog niet ten einde. De ware verleiding zit hem juist in de herhaling, waarop uiteindelijk het toegeven kan komen: 'nou goed, één keer dan'. Dag in dag uit bleef de vrouw van Potifar hem vragen, nee zelfs bij hem aandringen, maar hij gaf niet toe. Op een dag zag zij echter haar kans schoon: Jozef was aan het werk in de privévertrekken van Potifar en zijn vrouw, en er was verder niemand in de buurt. De vrouw wilde hem nu dwingen door zijn kleed vast te grijpen, en aan te dringen: 'Kom bij me liggen.' Maar hij rukte zich los en vluchtte naar buiten, de vrouw met zijn kleed in haar hand achterlatend.

Jozef had niet gezondigd tegen zijn aardse meester en zijn hemelse Meester. Maar hij bevond zich nu in een heel lastige situatie. Zodra de vrouw dat beseftte, riep ze haar bedienden en zei: 'Mooi is dat! Hij moest zo nodig een Hebreëër in huis halen – zeker om zich met ons te kunnen vermaken! Die man is mijn kamer binnengedrongen en wilde bij me komen liggen, maar ik begon hard te schreeuwen. Toen hij dat hoorde, ging hij ervandoor en liet zijn kleed bij mij achter.' Tja, het kleed leek bewijs... Ze liet het bij zich liggen en vertelde later die dag aan Potifar hetzelfde verhaal als tegen haar bedienden. Net als Jakob concludeerde Potifar uit wat hij zag. Het paste bij wat zijn vrouw vertelde, en het kwam niet in hem op dat zijn vrouw daarover zou liegen. Hij werd woedend, en liet Jozef oppakken en in de gevangenis zetten waar de Farao zijn gevangenen in opsloot. Kennelijk verweerde Jozef zich niet, want het bewijs was tegen hem en er waren geen getuigen. Wat hij ook zou aanvoeren, Potifar zou hem toch niet geloven. Dus kon hij het alleen overlaten aan de God die hij vertrouwde. Of voelde hij zich nu zo 'genomen', nu hij voor de tweede keer zo onrechtvaardig was behandeld, dat hij zijn vertrouwen in God opgaf?

Jozef in de gevangenis

Nee, Jozef gaf zijn vertrouwen in God niet op. Integendeel! Net als bij Potifar ging hij in de gevangenis gewoon doen wat de bewaarder hem opdroeg. En weer hielp de HEER hem. Hij 'bewees hem zijn goedheid door

ervoor te zorgen dat Jozef bij de gevangenebewaarder in de gunst kwam. Jozef kreeg de leiding over de gevangenen en hield toezicht op het werk dat zij deden. De gevangenebewaarder had geen omkijken naar wat aan Jozef was toevertrouwd, omdat de HEER hem terzijde stond en alles wat Jozef ter hand nam voorspoedig liet verlopen.' Dus Jozef liet zien dat hij niet alleen in de hoogst mogelijke positie, in het huis van één van de hoogste dienaren van de Farao – waar het leven luxe en verfijnd was – trouw kon zijn, maar ook in de laagst mogelijke plaats die de Farao voor zijn dienaren had: de gevangenis – waar het leven karig en hard was, en je niet wist of je de volgende dag nog zou leven.

Op een dag werden er twee nieuwe gevangenen van de Farao binnengebracht: zijn bakker en zijn wijnschenker. Zij, of één van hen, had iets gedaan waarover de Farao boos was. Ze werden kennelijk in voorlopige hechtenis gezet, totdat duidelijk was of ze schuldig waren of niet. De bewaarder droeg Jozef op beide mannen te bedienen.

Na een behoorlijke tijd kregen ze 's nachts beiden een droom. De volgende morgen viel het Jozef op dat ze er slecht uitzagen. Op zijn vraag wat er aan de hand was, vertelden zij hem dat zij iets merkwaardigs hadden gedroomd, maar dat zij – nu zij niet aan het hof van de Farao waren – het niet aan een van de dromenuitleggers konden vragen. Jozef zei: 'De uitleg van dromen is toch een zaak van God? Vertelt u mij uw dromen eens.'

De schenker vertelde dat hij een wijnstok zag met drie ranken, waaraan de bloemen meteen rijpe druiven werden. Hij perste met de hand een tros uit, liet het sap in de beker van de Farao lopen, en gaf die aan hem. Met Gods hulp legde Jozef uit dat de Farao hem drie dagen later weer zou aanstellen als zijn schenker. Jozef vroeg hem: 'Ik hoop dat u aan mij zult denken als het u straks goed gaat, en dat u mij dan een dienst wilt bewijzen door de aandacht van de Farao op mij te vestigen, zodat ik vrij kom. Want eerst ben ik ontvoerd uit het land van de Hebreëen en daarna hebben ze me hier in de kerker gegooid, zonder dat ik ook maar iets heb misdaan.' De bakker had goede moed gekregen, en vertelde dat hij had gedroomd dat hij met drie manden met de aller-fijnste kwaliteit wit brood op zijn hoofd op weg was naar de Farao. Maar onderweg pikten vogels van het brood uit de bovenste mand. Jozef legde hem uit dat de Farao hem drie dagen later zou laten onthoofden en aan een paal hangen, zodat de vogels aan hem zouden pikken. Drie dagen daarna gaf de Farao een feest. Hij verleende de schenker gratie, maar de bakker liet hij ophangen.

De droom van de Farao

De schenker dacht twee jaar lang niet meer aan Jozef. Jozefs geduld werd dus zwaar op de proef gesteld. Hij bleef echter geduldig zijn werk doen, in vertrouwen dat God op een dag naar hem zou omzien. En dat deed Hij....

De Farao kreeg nu zelf twee dromen. De ene ging over zeven mooie, goede vleeskoeien, die uit de rivier de Nijl kwamen en in het gras op de oever gingen grazen. Daarna kwamen er zeven lelijke en magere koeien uit de Nijl, die naar de goed in hun vlees zittende koeien liepen en hen opaten. Ze werden daar echter niets dikker van. De andere ging over een halm met zeven mooie rijpe korenaren. Maar zeven loze korenaren slokten de rijpe aren op. De Farao was zeer verontrust over zijn dromen. Wat hadden die te betekenen? Ze leken op elkaar. Geen enkele geleerde, tovenaars of dromenuitlegger kon ze hem uitleggen – wat hem nog meer verontrustte. Ineens dacht de schenker aan de man in de gevangenis, die had gezegd dat alleen God dromen kon uitleggen. Hij vertelde de Farao wat er was gebeurd toen de bakker en hij in de gevangenis zaten, en dat het allemaal precies zo was gegaan als die man had gezegd. Onmiddellijk gaf de Farao bevel die man te halen. Jozef werd gewassen, gekapt en geschoren, en kreeg nieuwe kleren. Toen hij er tot in de puntjes uitzag, werd Jozef naar de Farao gebracht. Hij zei tegen Jozef: 'Ik heb een droom gehad en niemand kan hem uitleggen. En nu heb ik over u horen zeggen dat u een droom maar hoeft te horen of u kunt hem verklaren.' Ook dat was een test van God: zou Jozef Hem de eer geven, of zichzelf? Jozef antwoordde de Farao: 'Dat is niet aan mij, maar misschien heeft God een uitleg die gunstig is voor de Farao.'

De Farao vertelde Jozef zijn dromen. Toen hij klaar was met vertellen, zei Jozef: 'U hebt tweemaal hetzelfde gedroomd, Farao, en God heeft u bekendgemaakt wat Hij gaat doen.' En hij vertelde hem wat God hem bekendmaakte: Er zouden zeven jaren van grote overvloed komen in het hele rijk van de Farao. Daarna zouden er zeven jaren van hongersnood volgen. Zo erg, dat niemand zich die overvloed van daarvoor nog zou herinneren, zo zouden zij bezig zijn met overleven. Dat de Farao twee maal hetzelfde droomde, gaf aan dat dit besluit om het zo te laten gebeuren bij God vaststond, en dat Hij het snel zou uitvoeren.

Of de Farao Jozef ook om advies vroeg wat hij moest doen, staat niet vermeld. Wel gaf Jozef hem, gevraagd of niet, een heel wijs advies: 'U zou er goed aan doen, Farao, een verstandig en wijs man te zoeken en het bestuur van Egypte aan hem toe te vertrouwen. Ook zou u krachtige maatregelen moeten nemen. Ik raad u aan in het hele land opzichters aan te stellen en tijdens de zeven jaren van overvloed een vijfde te vorderen van wat het land opbrengt. Al het voedsel dat Egypte voortbrengt in de goede jaren die straks aanbreken, moet worden verzameld. U moet erop toezien dat er in de steden graan wordt opgeslagen, en dat graan moet zuinig worden bewaard. Uit die voedselvoorraad kan het land dan putten in de zeven jaren van hongersnood die het te wachten staan. Zo hoeft Egypte niet van honger om te komen.'